

Federico García Lorca

„Hej, Federico García!”

Legutóbb Nyikolaj Gumiľov orosz költőről beszéltem, akit a bolsevikok végeztek ki 1921-ben. Évtizedekig tartó rémuralom nyitánya volt ez, s talán nem véletlen, hogy a sötét erő másik oldala, a fasizmus is hasonlóképpen bánt el a költészettel.

Federico García Lorcát 1936-ban, a spanyol polgárháború első napjaiban állították falhoz Franco tábornok falangistái. Akárcsak Gumiľov, Lorca sem politizált. Az ó elpusztításának sem volt más oka, mint az, hogy verset írt. Nem dicsőítő rigmusokat a nagy vezérhez, hanem verset. Önkényesen kiválasztott szavakat rakott egymás mellé, s csak arra ügyelt, hogy a sorok vége összecsengjen, vagy még arra sem, ami még gyanúsabbá és feleslegesebbé teszi a dolgot.

Vagy ahogy a később hasonló sorsra jutott Radnóti Miklós megfogalmazta:

„Mert szeretett Hispánia

versed
mondták a szeretők, -

mikor jöttek,
mást mit is tehettek,

„”

 költő voltál, - megöltek ők.

 Harcát a nép most nélküled víja,

 Hej, Frederico García!"

 (Federico García Lorca)

 Ma már tudjuk, hogy a kegyetlenkedés minden napos volt a köztársaságiaknál is. Francoék a proletárokat írtották, ők a papokat, polgárokat és - moszkvai sugalmazásra - egymást, még a nemzetközi brigádok önkénteseit sem kímélve. A káini bűntettet ebben az esetben mégis a fasiszták követték el.

 Mert a költő, a költészet a teremtés ábeli oldalán áll. Áldozatának füstjét szívesen fogadja Isten, méltán kelti fel a káini erők irigységét, testvérgyilkos dühét. A káinok 20. századi harcában mindkét oldalon elsőként az ábelek estek áldozatul.

 García Lorca alakját Radnóti Miklós helyezte el a magyar költészet panteonjában. Verseinek fordítására jóval később került sor.

 Az első teljesebb, a verseken kívül a költő drámáit, legfontosabb tanulmányait is tartalmazó kötet 1963 karácsonyára jelent meg. Persze, csak az évszám biztos, a karácsonyhoz én kötöm, mert ezt a könyvet kértem ajándékba, s aztán hosszú téli éjszakákon olvasgattam lenyűgözve szekszárdi házunk konyhájában a rég kialudt sparherd mellett dideregve, mégis az andalúziai narancsligetek forróságában járva.

 Lorca végtelenül színes versei, legkedvesebb színei, a zöld és a narancsszín számomra ma is karácsonyi hangulatot árasztanak. Talán, mert a költő különös, egzotikus színeit a karácsonya zöldjére, s a hatvanas

években még ajándékértékű, selyempapírba bugyolált narancsokra fordította le már akkor is erősen lokális képzeletem.

 s; s; s; s; s;Lorca a legspanyolabb spanyol vidék, Andalúzia szülötte. Andalúzia persze attól a legspanyolabb, hogy évszázadokig a mórok uralták. És attól, hogy itt él a legtöbb cigány. A latin és a még ősibb ibér vér ettől a keveréktől forrt fel. Lorca verseiben is a mór ékesszólás pengéi s a cigánylegények kései villognak. Ami igazán spanyol és paraszti benne, az a halálmegvető rátartiság komor, bár kissé korlátozott fensége. Ebben a költészetben, mint a szerelmi vetélytársak piactéri összecsapásában, minden szónak a halál a fedezete. Nincs színesebb és nincs gyászfeketébb világ, mint ami Lorca cigányrománcaiból vagy a Torreádor-siratóból tárul elénk. Az sem véletlen, hogy a költő legszebb versét egy bikától halálra sebzett torreádornak szentelte. Annak az embernek, aki a halál misztériumát játszotta el viadalain vérszagtól reszkető orrcimpájú közönsége előtt.

 s; s; s; s; s;Lorca és a festő Salvador Dali. Lorca és a zeneszerző Manuel de Falla. Lorca és a filmrendező Luis Buñuel. – Alig akad a 20. századnak olyan Hispániától ihletett művész és művészeti tette, amely mögött nem az ő véres, számonkérő árnya sötétklik. Ám Lorca Radnóti és a hatvanhármas kötet óta a mi költőnk is. Különösen a spanyolul nem tudó, de a nyersekből is kongeniális költészetet varázsló Nagy László tette azzá. Én se tudok spanyolul, de nem hiszem, hogy a cigányrománcok vagy a siratóének sokkal jobb lehetne az eredetiben. És a háború utáni évek legjobb magyar operája, Szokolay Sándor Vérnásza is García Lorca drámája nyomán született.

(Szegedi Rádió, 1993)

[Nyomatásban, posztumusz: Műhely, 1997. 4. sz. 35. p.](#)

Baka István [AZ IDŐ TÉRKÉPJELEI](#) c. kötetéből

*A kötetben az újságcikkhez válogatott versek nem szerepelnek. Azokat Baka István a Délmagyarországban megjelent, illetve a rádióban felolvast írásaihoz válogatta, s itt pótlólag közreadjuk őket:

[Federico García Lorca versei](#)

[← Előző oldal](#)

[Következő oldal →](#)